

Verslag parallelle sessie 02 - conferentie Tilburg 21 januari 2010

Hervorming van het financiële systeem van de EU - Naar financiering van een fair & green deal

Sprekers:

1. Myriam vd Stichele, SOMO, Amsterdam
2. Luc Weyn, Netwerk Vlaanderen, Brussel
3. Burghard Ilge BothENDS (gespreksleider, presenteert ook een update over het internationale debat over belastingen)

Verslag: Katrin McGauran

1. Myriam van der Stichele (MvdS), SOMO

Wat speelt er binnen sociale bewegingen en hoe moeten we verder?

Overzicht van wat Ngo's gedaan hebben als reactie op de financiële crisis.

- Het Wereld Sociaal Forum is een poging om met groepen wereldwijd (inkl. vakbonden) naar een gezamenlijke analyse en oplossingen te komen op het gebied van economische, sociale en politieke problemen. Daaruit ontstond een netwerk dat rond G20 acties voert en een mondiale e-mail lijst beheert. Het Tax Justice Network werkt al lang rond belastingontduiking en maakte succesvol een link naar de financiële crisis en ongereguleerde kapitaalstromen.
- Daarnaast zijn er anti-vrijhandel activisten die de vrijhandel door analyse en acties bekritiseren, vooral om het verband tussen vrijhandel en armoede duidelijk te maken.
- VN processen kwamen naar voren rond de commissie Stieglitz om de financiële crisis te beëindigen, dit hebben Ngo's gevolgd vooral *vis a vis* de strijd tussen G20 en VN als beslissing forum, waarbij de Ngo's de G20 als ondemocratisch bekritiseren.
- 'Europeanen voor Regulation' is een nieuwe groep die zo groot wil worden als de Amerikaanse Americans for Regulation.
- Attac heeft ook een langere geschiedenis op het onderwerp financiële markten en regulering en heeft nu weer op Europees niveau samengewerkt en summer schools gehouden en een van de eerste verklaringen na de crisis uitgebracht.
- Verder bestaan er lobby en actie initiatieven rond banken (Eerlijke bankwijzer), de Real World Economics reeks bij de UvA en bredere discussies over hoe met vakbonden en studenten allianties aangegaan kunnen worden.

Ngo's blijven de oorzaken van de crisis benoemen en voorstellen maken voor duurzame structuren en andere besluitvorming (moet binnen de VN en niet G20), democratisering in het besluit- en banksysteem, en roept naar alternatieve banken. Basisleuzen: stop speculatie, belastingontduiking, en privatisering.

Best practices

- WSF Belèm: het WSF proces blijkt lang leven te hebben en er komen allianties uit voort
- Het Tax Justice Network combineert specifieke expertise met goede argumenten en werkt activistisch en mobiliserend
- Netwerk Vlaanderen; ludieke campagnes voor bewustmaking
- Global Alliance for Banking on Values
- Americans for Financial Reform: brede coalitie maar blijft nog oppervlakkig in hervormingsvoorstellen

Kritische analyse door sociale bewegingen

De vakbonden gaan te weinig over structurele problemen. Ngo's: zijn vaak zwak naar de overheid toe, hebben weinig capaciteit om structurele en complexe problemen te populariseren. In het algemeen is er te weinig analyse van machtsstrijd, het democratisch tekort en gender-aspecten van het financieel systeem. Er is te weinig capaciteit om hervormingen te volgen en te weinig debat over EU-hervormingen of over bijvoorbeeld de rol van pensioenfondsen.

Dilemma's

Wat bij het Enron schandaal naar voren kwam is dat Ngo's vooral de alternatieven moeten benadrukken en zich niet zo veel moeten aantrekken van de technische discussies over het financiële stelsel. De manier waarop de technische discussies ingekaderd zijn, maken alternatieven onmogelijk. De vraag moet gesteld en keuzes moeten gemaakt worden met betrekking tot de vraag of hervorming van het kapitalistische systeem überhaupt ondersteund moeten worden vanuit de sociale bewegingen.

Hoe verder?

- Duidelijke doelen stellen, bv: geen enkel pensioengeld mag bijdragen aan werkeloosheid, alle financiering/investeringen moeten bijdragen aan verminderen CO2, etc.
- Basis-oorzaken en oplossingen blijven aanduiden
- Banken: bij ieder product etc. moeten zij zich verantwoorden over hoe het bijdraagt aan positieve maatschappelijke doelen
- Meer democratie van onderop en bovenaf benadrukken: de greep van de financiële sector op besluitvorming moet weg
- Mensen bewust maken over mogelijkheden om controle over eigen geld te nemen, ander financieringen, het gebrek aan investeringsmogelijkheden benutten
- De ingrijpende verandering van de maatschappij bestaat niet uit staatspolitiek maar uit autonome structuren en populaire democratie.

2. Luc Weyn, Netwerk Vlaanderen

Duurzaam nutsbankieren: een zinvol alternatief?

Het Netwerk Vlaanderen is vooral bekend door campagnes rond clusterbommen maar ook door het oprichten van een nep-bank in België, die effectief aanwezig en volledig transparant was over hoe investeringen geld genereerden. Daar gaat vooral deze presentatie over.

Inleiding

Veel mensen zijn overtuigd dat uit de crisis lessen zijn geleerd, maar overheden hebben niets veranderd in het systeem. Netwerk Vlaanderen heeft nutsbankieren als alternatief voorgedragen.

Hervormingen financiële sector: waar gaan we voor?

Financiering richten op reële groene en sociaal verantwoorde economie, andersom: geen investering in schadelijke producten.

Welke banken willen politici?

Financiële instellingen met betere toezichthouders etc. Maar dit is niet de oplossing

Kritiek aan de huidige oplossingen gesteld door politici en banken:

- Betere toezichthouding is geen herdefiniëring ten dienste van de samenleving.
- Risico's zijn zo niet in te schatten, belastinggeld blijft "at risk"
- Er is een overdreven geloof in toezichthouders en weinig plaats voor civiele samenleving. In de adviesgroepen worden deze gerepresenteerd door bankiers. Er is een machts spel
- Om die redenen zullen deze voorstellen grote banken in stand houden en ze moeten nog steeds niet bijdragen aan een duurzame economie.

Waarom zijn deze voorstellen er dan toch?

- Sociale bewegingen blijven buiten spel omdat ze niet op straat komen
- Er is onduidelijkheid binnen sociale bewegingen over: Wat men wil (hervormingen, etc.) en over de eigen rol (financiële stabiliteit/bankieren is niet ons vak)

Nutsbankieren: een ander model

Kerngedachte: algemene nutsfunctie scheiden van casino-kapitaal

Wie pleit ervoor?

- Green new deal groep
- VN Stieglitz commissie ("restrictions in undertaking excessively risky activities")
- Netwerk Vlaanderen
- Central Bankers: Mervyn King (BoE)
- Ethische financiers

Voordelen van het model:

- Stuurt geld naar maatschappelijke noodzaak
- Businessmodel gericht op consument en niet beleggingsmogelijkheid voor grote rijke klanten
- Verkleint banken
- Stopt aanslag op belastinggeld
- Makkelijker te controleren
- Impliceert ook: sociaal en ecologisch verantwoorde producten en diensten en ook interne manier van werken, stakeholdersbetrokkenheid en gemeenschappelijk besluitvorming

Hoe verder?

- Op dit moment heerst er een vals veiligheidsgevoel: maak duidelijk dat er geen echte hervormingen plaatsvinden
- Media en maatschappelijk plek innemen, op dit moment bepalen bankiers het debat
- Technische kennis over financieel systeem is, ook onder politici, erg laag
- Politici moeten durven fundamentele hervormingen in te dienen

Institutionele regelgeving

Wettelijk maken met selectief stimulerende maatregelen, bijvoorbeeld deposito-garantie enkel voor rekeningen bij duurzame nutsbanken, hetzelfde voor baangaranties, etc.

3. Burgard Ilge, BothENDS

Financial Transaction Tax

Maatschappelijke en economische veranderingen

Verschillende voorstellen zijn sinds de financiële crisis gemaakt door de VN, G20, CSOs (Civil Society Organisations) en hebben de publieke opinie ook veranderd. Een van de grootste veranderingen in de financiële economie in de afgelopen 10 jaar is de schaal van de turn over van de financiële markten (70x wereld BBP) waarvan 88% derivatenhandel is. Binnen derivaten handel heb je een currency gedeelte, bv. EU beleggingen in dollar, dat is enorm gezakt tijdens de crisis, maar meteen weer omhoog gegaan. Daarom nu de eis de kosten van financiële transacties te belasten. Hierbij verschillen meningen of er een belasting of heffingen moeten komen of een agency/commission: costs for traders.

Huidige voorstellen

European currency transaction tax (Sprat 2006, Oikos) zou niet zo veel geld opleveren. Een algemene FTT (Schulmeister et al 2009, CIDSE) heeft steun van Duitsland. Die zou veel meer geld opleveren.

Steun door overheden en publiek

Opiniepeiling in UK heeft veel steun voor de FTT getoond. In Duitsland werden 50.000 handtekeningen verzameld en het parlement moet het voorstel nu bespreken. Frankrijk is ook actief op dit thema in VN verband.

Daarnaast is er een European Council Declaration en het VS Congress Bill on certain security transactions. 59 landen hebben een mandaat aan de VN gegeven om een task force op te zetten voor 'financiering voor ontwikkelings doelen'.

Internationaal niveau

- UN Task Force on International Financial Transactions, progress reports
- IMF mandaat bij G20 om te kijken naar belastingen in de financiële sector.

Ngo's

UK campaign "Robin Hood Tax", een heel divers groep van Ngo's Er zijn plannen om de campagne internationaal te maken.

Agenda

Zie de verschillende datums in de powerpoint

Dilemma's in Nederland

Lobby naar de financiële sector: zij worden gezien als experts, maar zijn in conflict met hun eigen belang. Hoe kunnen wij expertise opbouwen om implementeerbare voorstellen te maken.

Op welk ministerie moeten wij inzetten: ontwikkeling of financiën ?

Allianties: ze zijn op internationaal gebied actief, maar nationaal zien we er weinig van terug.

Literatuur:

A Euro solution (Stephen Spratt)

Financial Transaction Tax: Small is Beautiful (diversen)

A general Financial Transaction Tax (Stephan Schulmeister)

Discussie:

Alternatieve/coöperatieve banken.

Voorstel *Stichting Aarde Utrecht* en een *groep uit Wageningen* voor coöperatieve banken. Nu is het tijd om zelf deze opnieuw uit te vinden. Vroeger bestond de Rabo- en de Boerenleenbank. We moeten het oude coöperatieve model oppakken maar dan veel socialer en duurzamer. Zelf bankbestuurders worden waar mensen zelf beslissen en investeringscriteria opstellen. In Wageningen is een kleine groep met 300 klanten gevormd. 30.000 beginkapitaal.

Vraag aan Luc Weyn (LW): Loopt dit ook in België?

LW: Interessante gedachte en er is nu potentiaal voor banken dicht bij mensen te gaan zitten. Maar de vraag is of dit genoeg kapitaal en technische vereisten oplevert, en aan kapitaal en investeringsbehoeften tegemoet komt.

Dit initiatief lijkt meer op een microkrediet initiatief. Mensen in het bestuur moeten verantwoording overnemen, maar het probleem begint als je instapt in een financieel systeem dat corrupteert, wie gaat dan toezicht uitvoeren?

Gesteld wordt dat zo'n voorstel niet realistisch is als we het hebben over het hele mondiale systeem. De vraag is niet, stellen anderen, of we lokaal of globaal moeten opereren, maar het moet allebei. We hebben al Triodos en ASN. Dat als oplossing?

Alternatieve geldsystemen

Als beveiliging voor mensen met weinig geld, in Italië is net een boek uitgekomen hierover dat ervoor pleit dat de IMF niet uitgesloten moet worden maar dat deze systemen parallel kunnen lopen.

Structurele hervormingen door indirecte belastingen

We zijn een stap te laat voor alternatieve banken: er moeten indirecte belastingen op producten komen zodat de markt het zelf reguleert, doordat niet-duurzame producten te duur worden.

FTT

Wat doe je met het geld dat de FTT oplevert? Het probleem is dat er een andere waarde onder het geld zit, dat is het ten gronde liggende probleem (fictieve waarde). Opbrengst moet besteed worden aan armoedebestrijding, klimaat en om een buffer te creëren om de volgende crisis te betalen. Wie gaat over deze besteding beslissen?

Pensioenfondsen: Nederland heeft een van de beste pensioensystemen van de wereld, dat nota bene in 1 jaar tijd 200 miljard verminderde. Mensen moeten weten dat hun geld speculatief belegd wordt. Het probleem is dat het speculatief *moet* worden belegd zodat in de nabije toekomst geld is voor de ouderen. Voorbeeld: pensioenfondsen in Canada: vakbonden hebben geconstateerd dat er geen geld voor ouderen is en besloten zelf pensioenfondsen te runnen die investeren in arme provincies in Canada. In Nederland zeggen wij dat we er niks over te zeggen hebben. Zo werd geïnvesteerd in metaalproductie, maar er was meer rendement in het opheffen van de sector dus dat werd met pensioengeld gedaan.

Conclusies/eisen

- Regels moeten er komen over **investeringscriteria op mondiaal niveau**.
- **Basis inkomen**
- **FTT** zou dit kunnen betalen
- Voorstellen die nu gemaakt werden door de overheid zijn geen faire en groene deal.
- **Klimaat**: global tax for fossil fuels (er is ook een "green tax" discussie gaande).
- **Perceptie/sensibilisering**: als geld als welzijn gezien wordt, blijft de consumptie een systeem. Veel meer het fetisj van de sector aanpakken. De financiële sector moet afgebeeld worden als grote rem op economie.
- We moeten onze **eigen media maken**
- **Blijft belangrijk**: wat gebeurt met het geld? Er zijn niet genoeg duurzame projecten waar mensen in kunnen investeren.
- Niet besproken vandaag: **macht** (in handen van de financiële sector), **media en onderwijs**.
- **Momentum**: moeten we niet te zenuwachtig over worden, we hebben 40/50 jaar nodig om het industrieel kapitalisme te overkomen.
- **Democratisering van de economie**: is absoluut nodig, inclusief stelsel rond banken en pensioenfondsen. De stem van de spaarder. Prijzen moeten reële sociale en ecologische kosten en opbrengsten reflecteren. Dan volgt de financiële sector.
- **Kosten**: rendementen worden stabiel maar ook lager. Aanpassingen van consumenten en beleggers.
- **Niveaus**: er zullen verschillende methodieken voor deze niveaus ontwikkeld worden met diverse tools.

'plenaire zin':

The suggestions currently made by the authorities for financial reform are not far-reaching enough for a fair and green deal. Other reform and solutions are therefore necessary and have to be made at the global, regional and local levels. These levels require different strategies and concrete solutions. (Alternative regional banking systems, alternative currency systems, taxes on unsustainable products). Education and capacity building are central to empowering civil society to make decisions and demands on financial questions.